

Toplumsal Cinsiyet ve Popüler Kültür - DERS NOTLARI

Etnosentrizm & İletişim

İnsan toplumsal bir varlıktır. Toplum içinde sürekli diğer insanlarla iletişim halindedir. Bu bağlamıyla **iletişim devingen, yenilenen, yinelenen, toplumsal ilişkilerin her safhasında yeniden kurulan bir süreç olarak tanımlanabilir.** Bireylerin diğerleri ile kurduğu iletişimi belirleyen bir takım belirgin nitelikler vardır, bu nitelikler büyük ölçüde bireyin önceden tercih etmeden **miras edindiği** bir takım kodlar ve araçlardır. Bireyin doğumuyla birlikte miras edindiklerini bir **konteynır (kap)** olarak kabul edebiliriz.

Bu kabın içinde

-dil

-cinsiyet

-inanç

-etnik köken/ milliyet

-norm/ töre/ kurallar/ yasalar gibi bir takım kodlar vardır.

Bireyin diğer bireylerle kurduğu iletişiminin temelinde bir **ben-öteki** ilişkisi vardır. Ötekine karşı geliştirdiğimiz tüm tavır ve tutumlarda; yukarıda bahsettiğimiz konteynır içindeki kodlarla şekillenen **etno-merkezci** (entnosentrist) bir **standartlaşma/ kalıba sokma** eğilimi vardır. **Etnosentrizm kabaca bir başkasını kendi standartlarımıza göre yargılamak olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda iletişime geçtiğimiz bir başka bireyi kendi standartlarımız (kalplarımız) ölçüsünde yargılar ve değerlendiririz.**

Etnosentrizm, Avrupa-merkezcilik (Eurocentrizm), insan-merkezcilik (antropocentrizm), kültürel görelilik ve egosentrizm (ben-merkezcilik) gibi öznenin bulunduğu konumdan etrafındaki dünyayı yargılama çeşitlerinden biridir.

Miras Edindiklerimizin Gündelik Hayatımızdaki Pratiklerde Bir “Ötekileştirici” Olarak İşlemesi

a) Dil

Dildeki en belirgin ötekileştirici söylemler kendini atasözleri ve deyimlerde gösterir.

Örneğin:

Afyon'un kaymağı, Konya'nın manyağı

Amele yanığı

Amele sümüğü gibi yapışmak

Apaçi

Dağdan inme yörük, ne erik bilir ne koruk.

Fransız kalmak

İzmir'in havasıyla kızına güven olmaz

Lazın kafası 12'den sonra çalışır

Yörük ne bilir bayramı, lık lık içer ayrıntı

Türk gibi (araba) sürmek

Türk gibi sigara içmek

Türk kafası

Yahudi pazarlığı

Gavur inadı

Gavur dölü
İstavrozunu şaşırmaq
Papaz olmak
Papazı bulmaq
Agop'un kazı gibi yutmak
Anladıysam Arap olayım
Arap eli öpmekle dudak kararmaz
Çingene beygire binmiş, paşa oldum sanmış
Kız gibi
Kızını dövmeyen, dizini döver
Oğlanı her karı doğurmaz, er karı doğurur
Erkek sözü vermek
Erkekçe dövüşmek / konuşmaq
Erkekliğine yedirememek
Erkeklik sende kalsın
Karı gibi kırıtmak!
Karı gibi konuşma!
Karıya sır verme, kındarayla tög silme.
Saçı uzun, aklı kısa
Kocanın vurduğu yerde gül biter
Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin

b) cinsiyet

Toplumdaki iletişim dili büyük ölçüde ataerkil bir yapı üzerine inşa edilmiştir ki birçok referansta 'kadın' bu ataerkil (maskülen) bakış açısı üzerinden tanımlanır ve konumlandırılır. Diğer yandan toplumdaki heteroseksüel merkezli bakış açısı toplumsal cinsiyetin temelindeki yargı referansını oluşturur, özellikle LGBTT (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel veya travesti) bireyler hakim heteroseksüel referanslar üzerinden konumlandırılır.

c) norm/ örf/ adet/ töre/ kurallar/ yasalar gibi bir takım olgular vardır

Bu tip kodlar iki sınıfa ayrılabilir, ilki yazılı olmayan ve direk kültürel miras ile aktarılan sözlü norm, töre ve kurallardır. Bu kurallar bazen aileye göre, bazen bağlı olunan cemiyete, cemaata, topluluğa göre bazen de ait olunan topluma göre farklılık gösterebilir.

Örneğin: bazı ailelerde aile büyükleri sofraya oturmadan yemeğe başlamamak. Bir toplu taşıma aracında kadınlara erkekler tarafından yer verilmesinin toplumsal nezaket ve ahlak kurallarınca dayatılması.

‘KİMLİK’ & ‘BİREY’

Ulus Baker’e göre:

Kimlik, "identitas" iki şey arasındaki aynılıktır ya da benzerliktir. Aynılık varsa bu iki şey farklı farklı değildirler. Benzerseler ta baştan onların farklı farklı olduklarını varsayıyoruzdur...Ama ne yazık ki sosyal bilim ve siyaset bilimi literatürünün neredeyse tümüne yakını bu türden kavramları (kimlik, aidiyet, kadınlık, erkeklik, azınlık, çoğunluk, etnisite, globallik, yerellik vesaire...) ifade ettiklerine çok bol gelen, oldukça yoğun bir tarzda kullanıyor. İnsanlar bu yüzden sanıyorlar ki herkesin derdi bir kimliğe sahip olmak, yaşadığı dünyada kendini bu kimlikle ifade etmek, hatta daha da kötüsü bu kimliği arayıp durmaya mahkum olarak sürekli bir arayışta yaşayıp ölüp gitmek.

Spinoza "doğa asla kavimler, milletler, sınıflar, zümreler yaratmaz, sadece bireyler yaratır" demişti. Her türden "kimlik" onun felsefesince bir "figmens", bir "sanı", hatta daha doğru evirelim, bir "uydurma"

Birey (individual) kelimesi dividere/ bölünmüş olana karşı in-divide/ bölünmezliği barındırır. Birey (individual) bedeniyle, mülküyle, düşüncesiyle bölünmez bir bütündür. Bizim toplumsal alanda kullandığımız kimliğin aksine, bireyselliğimiz ontolojik (varlıksal) konumumuzu belirler.

Herhangi bir kimlik tanımlandı diye varsayılsa ona muhakkak bir üst-kimlik de atfedilecektir. Bu sosyal bilimlerde **Durkheimci denebilecek düşünme tarzıdır** ve buna göre toplum, menkul, kendini meydana getirmiş olan, ya da "kendi cinsinde"), **bireyliğin bittiği, başka bir deyişle bireyin kendini bitmiş hissettiği noktadan itibaren başlar.**